WAT ALS ...

je iets wil veranderen via een bovenlokaal cultuurproject?

Met ABRI en GRYSDE gingen Kurt Declercq (Avansa Mid- en Zuidwest) en Tom Ternest (Het Eenzame Westen) aan de slag met hardnekkige, maatschappelijke thema's. Het sociaal-artistiek project ABRI kaartte dak- en thuisloosheid aan, terwijl theatervoorstelling GRYSDE vergrijzing onder de aandacht bracht.

Beiden wilden iets doen bewegen — in de hoofden van het publiek, in de netwerken in hun regio, misschien zelfs in enkele levens. Bovenlokaal samenwerken, dat is ook kansen geven aan kunstenaars om ongemakkelijke thema's tastbaar te maken.

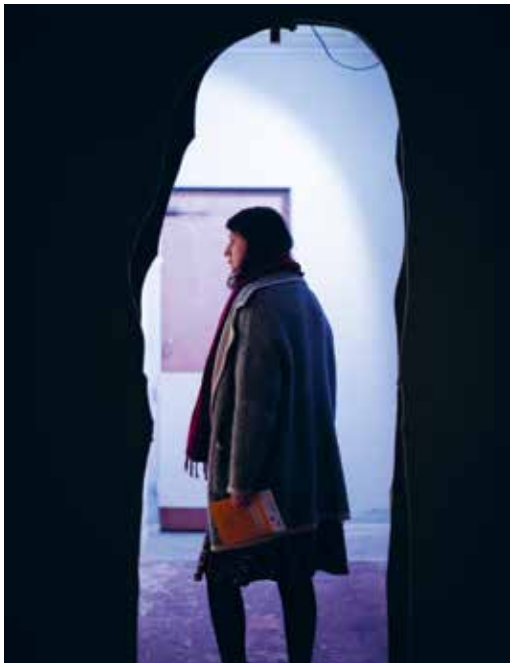
Hoe kreeg je zicht op de noden die speelden?

Kurt (ABRI): "Voor ABRI was de aanleiding heel concreet. Een telling in 2021 bracht aan het licht dat er in de regio rond Kortrijk maar liefst 1.313 mensen in dak- en thuisloosheid leefden. Hoog tijd om dat thema onder de aandacht te brengen, vond W13, de Zuid-West-Vlaamse welzijnsvereniging van 14 OCMW's. ABRI — Frans voor 'schuilhut' — stond symbool voor het verlangen naar veiligheid en geborgenheid door mensen in dak- en thuisloosheid."

Tom (GRYSDE): "Voor GRYSDE begon het eigenlijk persoonlijk. Op een kille winterdag in een uitgestorven Koksijde zag ik een oude man vallen met zijn boodschappen. Drie senioren keken toe van achter hun raam. Dat beeld ben ik nooit vergeten. Het raakte aan de essentie van vergrijzing: fysieke kwetsbaarheid, isolement, onzichtbaarheid. Die scène, samen met persoonlijke ervaringen zoals mijn oma met dementie, bleef hangen. GRYSDE, een zoektocht naar persoonlijke verhalen rond het universele thema van vergrijzing, groeide daaruit."

Hoe zet je een sectoroverschrijdend, bovenlokaal netwerk in om tot concrete cultuurprojecten te komen?

Kurt: "De vraag naar dit project kwam van W13. Zij besloten de handen ineen te slaan met ons, Avansa, en met DURF2030 en de Unie der Zorgelozen. Stuk voor stuk partners met zicht op wat beweegt binnen het brede maatschappelijk veld. Onze uitdaging was: hoe breng je dit thema naar een breed publiek?

© Jerom Wallican

We hebben gekozen voor een artistieke aanpak, want kunst gebruiken om te raken, te verbinden en te veranderen — dat werkt. Eens die beslissing gevallen was, kwamen we terecht bij Jonas Vansteenkiste, een beeldend kunstenaar uit Kortrijk. Hij bracht een interpretatie van zijn artistiek traject *Draw me a House* binnen in ons project.

Jonas vroeg mensen een huis te tekenen, wat in de context van dak- en thuisloosheid best confronterend bleek. Waar die vraag elders speels is, werd ze hier geladen en emotioneel. De creatieve sessies legden niet alleen het verlangen, maar ook de moeilijkheid bloot om een gevoel van 'thuis' te vatten.

In Kortrijk zie je vaak samenwerkingen

"Sectoroverschrijdend samenwerken is geen optie, het is een noodzaak." **– Kurt Declercq, ABRI**

> “Vertragen is een deugd. Geef participanten ruimte om mee te creëren. En durf loslaten.”
>
> **— Tom Ternest, GRYSDE**

tussen cultuur en welzijn, mede dankzij DURF2030. Toch vraagt elk project een nieuwe afstemming: wie doet wat, wie brengt welk netwerk mee? Het is cruciaal om dat vooraf goed te bepalen. Bij ABRI zorgden duidelijke afspraken tussen partners voor een vlotte samenwerking op vlak van inhoud, organisatie, communicatie en publiekswerking.”

Tom: “Bij Het Eenzame Westen stellen we per voorstelling eigenlijk een nieuw soort organisatie samen. We proberen partners te vinden die heel specifiek aan het verhaal kunnen bijdragen, telkens op maat van de regio en het thema. Voor GRYSDE was dat de kust, met Zeebrugge als centrale plek. Via Brugge Plus kwamen we in contact met de wijkregisseurs in Zeebrugge, onze grootste toeleiders. Zij kenden de lokale context en de bewoners en hielpen ons toegang krijgen tot de gemeenschap.

Vanuit die contacten interviewden we ouderen, zowel mensen die al lang in Zeebrugge wonen als nieuwkomers, vaak pensioenmigranten. Die gesprekken vormden de basis van alles: de theaterwandeling gemaakt door jonge theatermakers en gespeeld door lokale grijsaards, de installatie die de originele interviews ontsloot en de uiteindelijke theatervoorstelling. Daarnaast zochten we gericht naar culturele en sociale partners, productioneel én inhoudelijk: het cultuurcentrum van Brugge, zorginstellingen, het Wit-Gele Kruis, vzw De Batterie, Brugge Plus…

Je moet in het begin vooral veel praten, aftasten wie mee wil in het traject. Niet iedereen ziet meteen de waarde van een artistiek project dat nog niet vastligt. Maar als je mensen warm maakt met je visie en hen laat voelen dat ze echt mee het verhaal kunnen vormgeven, ontstaat er iets moois. We hebben ook veel geleerd van vzw De Batterie, waar ze sterk zijn in participatieve methodieken. Als onze coproducent gaven zij de installatie en kostuums vorm via participatieve trajecten.”

Welke verandering bracht jouw initiatief teweeg?

Tom: “De grootste winst zit vaak in het kleine. In GRYSDE kwamen participanten uit álle wijken van Zeebrugge samen. En nu nog — maanden later — spreken die ouderen elke woensdagnamiddag af op de minigolf. Sommigen hebben voor het eerst in jaren opnieuw sociale contacten opgebouwd. Dat is onbetaalbaar.”

Kurt: “ABRI raakte mensen. De expo bracht via foto’s, tekeningen uit *Draw me a House* en de podcast *1313* verhalen van mensen in dak- en thuisloosheid dichtbij. Om het gesprek levend te houden, organiseerden we ook een debatavond. Niet om af te ronden, maar om samen stil te staan. ABRI toonde hoe cultuur en welzijn samen moeilijke thema’s tastbaar maken.”

Wat neem je mee naar de toekomst?

Kurt: “Sectoroverschrijdend samenwerken is geen optie, het is een noodzaak. Je leert zoveel van elkaar. Durf buiten je eigen denkkader te treden. Cultuur heeft de kracht om maatschappelijke thema’s op een beeldende manier binnen te brengen bij mensen.”

Tom: “Vertragen is een deugd. Geef participanten ruimte om mee te creëren. En durf loslaten. Je hoeft als kunstenaar niet alles zelf in de hand te houden. De rijkste verhalen ontstaan net wanneer je ruimte laat aan anderen. Alleen dan ontstaat iets wat groter is dan jezelf.” /

→ avansa-mzw.be
→ heteenzamewesten.be